

Jaarverslag 2015

Week van de Euthanasie
WEET JIJ AL

Week van de Euthanasie

**WEET JIJ AL
WAT JE WILT?**

*Stap in de bus
en begin het gesprek*

nive.nl

NVVE 2015: het jaarverslag

2015 bracht langverwachte antwoorden op belangrijke vragen. Albert Heringa werd ontslagen van rechtsvervolging wegens de hulp die hij zijn moeder in 2008 gaf, waardoor zij op eigen verzoek overleed. Volgens de rechtbank verkeerde hij in een noodtoestand toen zijn moeder dreigde zelfge-spaarde pillen in te nemen en hij wist dat zij niet terecht zou kunnen bij een arts. Zijn moeder was immers niet terminaal ziek.

Minister Schippers schreef aan artsen een handreiking over de schriftelijke wilsverklaring. Zij stelt dat het geschreven euthanasieverzoek het mondelinge vervangt als iemand zich niet meer anders kan uiten. In 2011 werd voor het eerst het euthanasieverzoek ingewilligd van een vrouw wiens demen-tie al ver gevorderd was.

Jongerensymposium

Petra de Jong ontvangt lintje

Robert Schurink, directeur NVVE

Er kwamen in 2015 2231 vragen binnen bij het Adviescentrum. Bijna 500 mensen maakten een afspraak voor het telefonische spreekuur over het invullen van wilsverklaringen. De nieuwe dienst voorziet duidelijk in een behoefte. 2015 was ook het jaar dat Petra de Jong afscheid nam van de NVVE, niet voordat zij geridderd werd in de Orde van Oranje-Nassau. Robert Schurink begon in september aan zijn directeurschap.

Algemene Ledenvergadering

Van advies naar project

De meeste leden kloppen bij de NVVE aan voor advies over euthanasie (ongeveer 40%), wilsverklaringen (20%) en informatie over medicatie (12%).

In 25% van de gevallen gaat het over lijden aan een lichamelijke aandoening, aan een psychiatrische aandoening (13%), voltooid leven (13%) of dementie (8%). De overige vragen zijn meer algemeen van aard. Problemen waarvoor mensen bij de NVVE aankloppen maken duidelijk dat euthanasie wel wettelijk geregeld is, maar in de praktijk toch niet zo soepel zijn beloop krijgt. De NVVE signaleert dat mensen met een euthanasieverzoek waarvan de beoordeling lastig is, nog steeds vaak in de kou staan. Artsen hebben bijvoorbeeld moeite met het vaststellen van ondraaglijkheid, omdat de patiënt door zijn ziekte misschien niet meer wilsbekwaam is (dementie, psychiatrie). En hoe stel je uitzichtloosheid vast als iemand niet door zijn aandoening overlijdt (MS, psychiatrie, voltooid leven)?

Erelid Klazien Alberda en haar dochter

De NVVE neemt deze problemen serieus. Naast het geven van een antwoord op maat, worden deze 'storingen' in de euthanasiewet meegenomen in beleid. Uit het geven van antwoord op maat is voortgekomen: hulp bij het opstellen van de wilsverklaringen. Leden kunnen met vragen terecht op een van de spreekuren in het land. Door de vele positieve reacties zijn de spreekuren op locatie inmiddels uitgebreid met een telefonisch spreekuur.

Voltooid leven

De NVVE was meerdere keren in Den Haag om te pleiten voor een oplossing voor mensen die hun leven voltooid achten en waardig willen sterven. Uit kwalitatief onderzoek onder 20 leden van de vereniging met een voltooid leven blijkt dat zij lijden aan het leven zelf. Ze zijn vaak eenzaam, maar willen ook geen sociale contacten meer. De resultaten werden aan de commissie van wijzen onder leiding van Paul Schnabel gepresenteerd. De commissie heeft inmiddels laten weten geen wetswijziging te adviseren.

Albert Heringa is vrijgesteld van rechtsvervolging wegens de hulp die hij zijn moeder gaf. Zij was 99 jaar en niet ongeneeslijk ziek. De uitspraak van de rechtbank heeft betrekking op 2008, toen euthanasie wegens een opeenstapeling van ouderdomsklachten nog niet werd uitgevoerd. De uitspraak geeft dus geen ingang voor mensen die nu lijden aan een voltooid leven. Bij hen is er lang niet altijd sprake van een opeenstapeling van ouderdomsklachten.

Albert Heringa

Dementie

In de jaarcijfers van de Regionale Toetsingscommissies Euthanasie staat dat 100 mensen met dementie in 2015 kregen, 50 meer dan in 2014. Het lijkt erop dat artsen de reikwijdte van de wet steeds beter kennen.

De NVVE organiseerde op 10 juni de landelijke dag 'het is tijd voor een goed gesprek' voor casemanagers dementie. Zij zijn de spil in de zorg rondom mensen met dementie die nog thuis wonen. Vaak hebben zij wensen rondom het levenseinde, maar brengen zij dit te laat ter sprake. De casemanagers wisselden ervaringen uit over het op gang brengen van het gesprek over het levenseinde en kregen tips van psychiater Leny van Daalen.

De Paul van Eerde-Award, die met € 5.000,- een bijdrage levert aan een vlottere euthanasiepraktijk, ging naar V&VN, de beroepsvereniging van verpleegkundigen. Zij hebben een scholingsprogramma over het levenseindegesprek ontwikkeld.

Studiedag casemanagers dementie

Uitreiking Paul van Eerde-Award op studiedag casemanagers dementie

Voorlichting

In 2015 heeft de NVVE gewerkt aan de bekendheid van haar doelstellingen en diensten voor het bredere publiek. Dit is bewerkstelligd door een aantal voorlichtingsactiviteiten.

Week van de Euthanasie

De NVVE organiseerde van 7 tot en met 14 februari de jaarlijkse Week van de Euthanasie. Hiermee vraagt de NVVE aandacht voor het tijdig nadenken over wensen rondom het levenseinde. Dit jaar maakte de NVVE een 'Weet jij al wat je wilt' bustour door Nederland. Samen met de artsenfederatie KNMG werd de week geopend om aandacht te vragen voor het tijdig aangaan van het gesprek over wensen, verwachtingen en de verschillende opties rond het levenseinde. NVVE en KNMG hebben voor zowel arts als patiënt concrete besprekingspunten op een rij gezet. Deze waren te verkrijgen in de bus. Ook was het mogelijk een gesprek hierover met een NVVE-consulent te voeren.

Lespakket

Op de jaarlijkse Dag van de Wilsverklaring, donderdag 3 september, werd het nieuwe lespakket voor middelbare scholieren gelanceerd. In samenwerking met Podium, een bureau gespecialiseerd in educatieve communicatie, werd het lespakket voor middelbare scholieren in de bovenbouw van HAVO en VWO ontwikkeld. Accent in dit pakket ligt op de euthanasiewet, de uitvoering daarvan in de praktijk en ervaringen van jongeren daarmee. Het complete lespakket (website en lesbladen) werd, officieel gelanceerd door de NVVE directeur op het Hyperion Lyceum in Amsterdam-Noord. Een medewerker van de presentatiedienst, Wiek Heldens, gaf de eerste officiële les aan een vijfde klas.

Voorlichting in speciale bus tijdens de Week van de Euthanasie

Sjoelen op de 50PlusBeurs en still uit tv-spot 'Mooie dag'

Evenementen

De 50PlusBeurs was opnieuw een succes. De aandacht werd getrokken door een reuze sjoelbak, voor zover dat nodig was, want de NVVE is inmiddels een bekend verschijnsel op de beurs. Mensen komen gericht naar de stand toe voor een vraag, een folder of om een persoonlijk verhaal te delen. De onderwerpen dementie en voltooid leven, leven sterk bij de bezoekers: zij maken zich daar ongerust over.

Op zondag 20 september deden vijftig NVVE-renners mee aan de Dam tot Damloop. Zij droegen rode T-shirts 'Omdat ik zelf wil bepalen wanneer ik finish'. De loop start in Amsterdam en eindigt in Zaandam.

Radio en tv campagne

Vanaf de Dag van de Wilsverklaring op 3 september zijn twee weken lang de televisie- en radiospots 'Een mooie dag voor je wilsverklaring', die in september 2014 in première gingen, opnieuw uitgezonden rondom programma's op de publieke televisie (NPO1, 2 en 3). In totaal is 58% van de NVVE doelgroep 50-70 jaar één keer of vaker bereikt, wat in absolute aantallen neerkomt op 2,7 miljoen mensen. De campagne op de radio heeft zijn doelstelling ruimschoots behaald. 22% van de doelgroep 50-70 jarigen heeft de commercial 1 keer of vaker gehoord op Radio 1.

NVVE-ploeg Dam tot Damloop

Internationaal

Lezingen

De directeur heeft op 21 maart samen met het hoofd communicatie en de beleidsmedewerker op uitnodiging van EXIT in Zwitserland een lezing over de Nederlandse wetgeving gegeven voor een publiek van Sterbehilferinnen (totaal 70) in Solothurn. Verder was er veel gelegenheid tot uitwisselen van informatie en ervaringen.

De directeur en de beleidsmedewerker zijn in april naar Gent geweest om voor Belgische collega's twee lezingen te verzorgen. Tevens heeft er een werkoverleg plaatsgevonden met twee Belgische collega's om te praten over de realisatie van de Benelux parlement over euthanasie, vermoedelijk in 2016.

Wereldconferentie

Vanaf de zomer is er hard gewerkt aan de voorbereiding van de Wereldconferentie Euthanasia 2016. Het programma is opgedeeld in 4 thema's met elk een eigen commissie. De volgende mensen hebben toegezegd om voorzitter te worden: Suzanne van de Vathorst voor het thema 'Science' over recent wetenschappelijk onderzoek, Sjef Gevers voor 'Legal' over juridische zaken, Bert Keizer voor 'Medical', over nieuwe medische kennis en Boris van der Ham voor 'Campaign', de kunst van het campagnevoeren. De coördinatiecommissie van het programma bestaat uit vier secretarissen, allen medewerkers van het bureau, en het hoofd communicatie o.l.v. de directeur. Zij vergaderen sinds de zomer wekelijks over de voortgang van het programma. De abstracts en posters van deelnemers worden besproken alsmede potentiële keynote sprekers. Medewerkers van het mediateam en het projectteam hebben het communicatieplan opgesteld. Het congresbureau Congress by Design (CbD) heeft diverse praktische en financiële zaken ter hand genomen. In 2016 werkt het team verder aan het programma om het tot een succes te laten worden.

Consulenten spreken wilsverklaringen

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
LEDENAANTAL EINDE JAAR	108.628	116.558	128.017	140.760	148.217	160.356	164.636
STIJGING LEDENAANTAL	3.728	7.930	11.459	12.743	7.457	12.139	4.280
NIEUWE LEDEN	11.947	16.518	21.293	23.893	19.988	24.540	18.162
OVERLEDEN LEDEN	5.550	5.763	6.311	7.143	7.787	7.488	8.271
OVERIGE UITSCHRIJVINGEN	2.669	2.825	3.523	4.007	4.744	4.913	5.611
AANTAL BESTELDE WILSVERKLARINGEN	16.129	18.306	23.303	26.381	22.002	19.076	16.361
WAARVAN DIGITAAL						2.687	7.054
AANTAL BESTELDE PENNINGEN	1.361	1.876	2.987	5.884	5.057	11.901	7.509

BATEN en LASTEN

x € 1.000	Resultaat 2015	Begroting 2015	Resultaat 2014
BATEN			
Ontvangsten van leden	3.202	3.228	3.304
Overige baten	987	676	533
Totaal baten	4.189	3.904	3.837
LASTEN			
Communicatie	201	322	421
Relevant	383	379	350
Dienstverlening leden	74	108	104
Inkoop wilsverklaringen	79	83	116
Inkoop NR-penningen	260	290	397
Inkoop publicaties	2	6	7
Bureaunkosten	499	564	471
Verenigingskosten	181	152	114
Overige activiteiten	714	253	220
Personeelskosten	1.745	1.747	1.515
Totaal Resultaat	4.138	3.904	3.715
	51	0	122

Samenstelling per 31 december 2015

BESTUUR • mr. dr. M.F. Andriessen, voorzitter • mr. B.L.M. Middelkoop, secretaris • prof. dr. H. Schreuder, penningmeester • dr. D.J.B. Ringoir, auditcommissie • drs. Ch. Leeuwe • C.M.J.C. Pauw-van Doormalen • drs. A.H.B.M. van den Wildenberg

BUREAU • Directie drs. R. Schurink

Secretariaat K. de Ruig • Staf drs. K. Jansen • mr. L. de Vito •

Adviescentrum A. Vos, hoofd • C. Bekkering • M. Leidekker • H. Speersta • drs. N. Viegas •

Communicatie drs. F. Zonneveld, hoofd • drs. F. Boer • S. Hattink • R. van Loon •

S. Michelis • drs. M. van Ooijen • M. van der Poel • R. van Rheenen • K. Scheirflinck •

B. Vogels • **Interne Bedrijfsvoering** A. Vos, hoofd a.i. • L. Boldewijn • A. el Kehal •

E. van der Linden • F. Maaskant • N. Mussche • H. Schulpen • A. van der Sloot-van Dijk •

S. Sundermeijer • R. Veel

COLOFON NVVE, Postbus 75331, 1070 AH Amsterdam

Fotografie: Reinier Gerritsen, Anne Meyer, Bert Strootman, Nadya Viegas •

Illustratie: Peter de Wit • Tekst: NVVE • Vormgeving: Case, Breda

BALANS

ACTIVA	x € 1.000	31 dec 2015	31 dec 2014
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA		85	98
Software			
MATERIËLE VASTE ACTIVA			
Verbouwingen	76	81	
Inventaris	45	29	
Hardware	28	33	
Materiële vaste activa	149	143	
FINANCIËLE VASTE ACTIVA		75	-
Lening			
VLOTTENDE ACTIVA			
Voorraad	-	37	
Vorderingen op leden	42	57	
Overige vorderingen	211	238	
Bankrekeningen	221	1.666	
Spaarrekeningen	4.199	2.409	
Liquide middelen	4.420	4.075	
Totaal activa		4.982	4.648

PASSIVA x € 1.000

	31 dec 2015	31 dec 2014
EIGEN VERMOGEN		
Continuïteitsreserve	1.214	1.231
Bestemmingsreserve	1.493	1.488
Algemene reserve	183	120
Totaal eigen vermogen	2.890	2.839
VOORZIENING		
Voorziening inzake verlieslatende contracten	75	
KORTLOPENDE SCHULDEN		
Vooruitontvangen contributie	1.516	1.366
Crediteuren	249	198
Belastingen en soc. premies	86	70
Stichting Levensindecliniek	2	2
Diverse overlopende posten	164	173
Totaal passiva	4.982	4.648